

Deklaration från den Sjunde konferensen för sameparlamentariker i Árviesjávrrie, 31 maj 2023.

Parlamentariker från sametingen i Sápmi anför följande:

Vi sameparlamentariker i Aanaar, Giron och Kárášjohka, bekräftar att sametingen har öppet tillträde för samiska individer som uppfyller de begärda kriterierna att registreras i röstlängden. Tillsammans är de frivilligt registrerade samiska individerna över 30 000 i antal.

Vi samer är urfolket i Sápmi. Sedan urminnes tider har vårt folk levt av och förvaltats dess mark och vatten med största omsorg och respekt. Vi är en del av Sápmis landskap. Våra liv – vår kultur och försörjning – är anpassade för den flexibla balansen mellan vad naturen kan ge och vad vi kan använda utan att utarma naturen. Vårt sätt att leva kräver en mångfald av djupa kunskaper, öppenhet och eget ansvar, både hos individer och samhälle.

Vi betonar att det är i Sápmi som vår kultur och rättigheter som ett utpräglat folk etablerades.

Med ledning av de tidigare uttalandena från de sex parlamentariska konferenserna och i god tro mot den europeiska parlamentarismen, vill vi skapa en progressiv utveckling där gränsöverskridande aktiviteter uppmuntras.

Bekräftar att det samiska folket är lika mycket värda som andra folk, och att vi ska ges rätten att agera och betrakta oss själva som olika och att detta bör respekteras.

Bekräftar att rasism är en kraft som genomsyrar det västerländska samhället och som underbygger den strukturella och institutionella diskrimineringen i Europa och de nordiska länderna.

Samernas nationaljokk är Sámielatnan Duoddariid.

1) Europas gröna giv som den presenteras av Europeiska kommissionen: **"kommer att omvandla unionen till en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi"** och även **"omvandla klimat- och miljöutmaningar till möjligheter - - göra övergången rättvis och inkluderande för alla."** Vinstskapande i Arktis kräver en trovärdig omställning både med nedväxling och ökat återbruk.

Som urfolk i Europa motsätter vi oss alla försök till exploatering av våra landområden och vatten som sker utan vårt samtycke och utan skydd av vår kultur, försörjning och livsstil.

Vi begär ett omedelbart genomförande av de internationella instrumenten för mänskliga rättigheter som ILO 169, UNDRIP, ICCPR och ICESCR för att främja urfolkens kulturer och skydda våra rättigheter till land och vatten i enlighet med internationell lag

FÖRSLAG

Översatt till svenska

2) Alla aktörer inklusive statliga företag, med verksamhet som påverkar natur och miljö i samernas traditionella områden, bör i sina ansökningar om tillstånd ha en policy för hur man värnar, respekterar och erkänner mänskliga rättigheter och urfolk.

Vi begär att människorätsstandarder och policyer upprättas för alla aktörer i Arktis.

3) Högsta domstolens domar i de olika nordiska staterna gav det samiska samhället rätt i förhållande till den nationella statliga lagstiftningen.

Vi påminner om att uppfyllande av domar, konventioner eller andra konstruktiva överenskommelser, och en relation som bygger på dialog och samarbete, är grunden för ett pålitligt och varaktigt partnerskap mellan de nordiska staterna och sametingen.

4) Samernas traditionella levnadssätt med seder, bruk, livsmedelsförsörjning och andlighet är en del av vår kulturs värden. Dessa unika sedvänjor kräver skydd, respekt och erkännande på både nationell och regional nivå. WHO säger: "Hälsa är ett tillstånd av fullständigt fysiskt, mentalt och socialt välbefinnande och inte bara frånvaron av sjukdom eller handikapp".

Vi kräver att de nordiska staterna upprättar och tillämpar ett rättsligt skydd för samernas sociala välfärd.

5) Den traditionella maten är viktig för samernas identitet och kultur. Matkulturen präglas av naturliga årstidsvariationer och styrs av den periodiska tillgången på bär, fågel, fisk, örter, älg, växter, ren och småvilt. En viktig grund för den goda kvaliteten på samisk mat är en ren, oförstörd natur och en livskraftig och hållbar samisk livsmiljö. Samernas utpräglade jakt, fiske och insamling av ätbara växter bidrar till livsmedelsförsörjningen i Arktis.

Vi, som ett ursprungsfolk, uttrycker vår rätt att upprätthålla matsuveränitet.

6) De ändliga naturresurserna i Sápmi har påverkats hårt av obegränsad aggressiv utvinning under de senaste 100 åren. Nationalparker, naturskyddsområden, biosfärområden måste vara sammanhållna områden även över nationsgränserna. Vi uttrycker vårt beslut om sammanhängande gränsöverskridande områden för att skydda motståndskraften och bekämpa den globala uppvärmningen. Internationella instrument för mänskliga rättigheter bekräftar att urfolk har rätt till självbestämmande eftersom de utgör ett folk. Detta i enlighet med Artikel 1 i FN:s konventioner från 1966 om medborgerliga och politiska rättigheter och ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Vi uttrycker vår rätt att använda det samiska folkets självbestämmande för att upprätta en gränsöverskridande samisk region för att skydda vår kultur, biologiska mångfald och framtid.

7) Agenda 2030 är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle och välbefinnande för människor och planeten. Agenda 2030:s mål och delmål är integrerade och odelbara och omfattar alla fyra dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den

FÖRSLAG

Översatt till svenska

sociala, den kulturella och den miljömässiga. Mål nummer 15 i Agenda 2030 främjar: Skydda återställande och främja hållbar användning av landbaserade ekosystem, hållbart sköta skogar, bekämpa ökenspridning.

Vi erkänner att livsmedelsförsörjning har flera dimensioner, även hälsa, välbefinnande, språk, identitet och försörjning, som kräver ett helhetsgrepp och direkt engagemang från det samiska folket.

”Förklarar att vi gemensamt anser oss vara skyldiga att förvalta och föra vidare vårt gemensamma arv från våra förfäder och förmödrar för det samiska samhällets bästa, och att vi fortsätter att värna om våra omistliga urfolksrättigheter till mark, vatten och naturresurser – utifrån vårt folks användning av dessa områden sedan urminnes tider.”

***Jáhkåmáhkke deklarasuovna.** Översatt citat från uttalandet från den första parlamentariska konferensen som hölls i Jáhkåmáhkke den 24 februari 2005.*